

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Aynur Turan

İnsan dünyaya göz açdığı gündən onun "Ömür kitabı" yazılır. Bəlkə elə alın yazısı, tale yazısı dediyimiz müqəddəslikdir ömür kitabı. Elə bir yazı ki, doğrudan da pozulmazdır, tale qismətidir. Burada sevgi, sevinc payımız da var, kədər, qəm payımız da... Həsrətli ürəyin nəğməsi nişgilli olar. Çünki əzab mənəngəsi insanı öz qəlbində bişirir, möhkəmləndirir. Həyatın amansız sınaqları insanın şüurunu itiləşdirir. Paslı kıldərdən, qanlı qandallardan keçən həqiqət döyüşkən ruhunu yaşadır. Yurd yollarının bu günə bağlı qapılarını açmaq, ürək sirlərini can, qan qardaşlarına daşımaq istəyir. Beləcə yaranır ömür kitabı... Bu kitab zaman, əsrə, bu günə sabaha söylənilən Vətən nəğməsidir. Qəhrəmanlıq nəğməsidir. Hər nəğmənin bir müəllifi, hər müəllifin öz dünyagörüşü və dünyaya baxışı var. Bu yazı vətəndaş bir şairə həsr olunan bir mübariz Azərbaycan oğlunun düşüncələridir. Bu düşüncələr sonu bitməyən bir nəğmədir. Elə bir nəğmə ki, onun not vərəqləri zaman-zaman açılacaq, dillər əzbəri olacaq. Bu Dədə Qorqud, Hörmüz övladı Babək, Cavanşir, Nəsimi ruhu və tən övladı Sabir Rüstəmxanlıdır.

**Kainat boydadır hər qum dənəsi,
Suyun hər damlası okean kimi.
Tarix ölçüsündə bir andır ömrüm,
Tarixlər ömrümdən keçdi an kimi!..**

Qəlbi Vətən olan şair Sabir Rüstəmxanlı 1946-cı il may ayının 20-də Yardımlının Hamar kənd kəndində anadan olub. 1963-cü ildə Yardımlı qəsəbə onillik məktəbini bitirib, Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1968-ci ildə oranı fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Əmək fəaliyyətinə tələbəlik illərində başlamış, 1967-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının orqanı olan "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində işə qəbul edilmişdir. 1974-1975-ci illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami adına ədəbiyyat institutunun aspiranturasını bitirmişdir. 1976-cı ildə "Molla Nəsrəddin" və "Folklor" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək Filologiya elmləri namizədi dərəcəsinə yiyələnmişdir. Erken yaşlarından məşğul olduğu ədəbi fəaliyyət 1967-ci ildən onun əsas peşəsinə çevrilmişdir. 1967-1968-ci illərdən "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində xüsusi müxbir və şöbə müdiri,

naşiri, ictimai xadimi, millət vəkili, görkəmli ədəbiyyatşünas-alim, dramaturk, tərcüməçi və xalq şairidir. S.Rüstəmxanlı son qırx ildə Azərbaycanın ədəbi-mədəni, ictimai-siyasi həyatında dərin və silinməz izlər buraxmış, sevilməyən ədəbi şəxsiyyətlərdən biridir. Onun hər şairə qismət olmayan belə bir ümumxalq məhəbbəti qazanmasının əsas səbəbi ədəbi yaradıcılığında yüksək vətənpərvərlik və mübarizə eşqiylə yanaşı, həm də ictimai-siyasi fəaliyyəti, yeni 1988-ci ildən başlanan milli azadlıq hərəkatının əsas liderlərindən biri olması ilə bağlıdır. O, Azərbaycan Dövlət Müstəqilliyinin bərpası haqqında Konsti-

lularında, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Natəvan klubunda 25 aprel 1986-cı il tarixli zəngin məruzəsində, həmin çağlarda meydana çıxmış "Ömür kitabı" əsərində aşkarlanmış və öz yaradıcılığını ədəbi elmi ictimaiyyətə yeni söz deməyi bacaran qüdrətli qələm sahibi kimi tanıtmışdır.

**Sal qayanı yarıb çıxan şəffaf
bulaq Şairimiz,
Dumanlarda azanlara çıraq,
mayaq Şairimiz!
Rüstəmxanlı soyadının üç
min əsrin arxasından
Bu günlərə çəke-çəke nurlan-
dıran Şairimiz.**

Xalq şairi B.Vahabzadə

sənətkar-vətəndaş mövqeyinin daha möhkəm əsaslara söykəndiyini, ötkəmlik, mərdənəlik pafosunun dərinliyini aşkarladı. İnsanı xoşbəxt edən, insan mərtəbəsinə qaldıran yalnız xalq və bəşər tərəqqisinə xidmət edən ictimai mübarizə, nəcib mübarizə amalıdır. Bu motiv "Gəncə qapısı" səhifələrindən poeziyanın şah damarı kimi gəlib keçir. "Sağ ol, ana dilim" kitabını şairin yaradıcılığında daha yüksək mərhələ kimi dəyərləndirməliyik. Olduqca nikbin, fərəh saçan, Vətən tarixinin, türk dünyasının əzəmətini öz canında, qanında duyan lirik qəhrəmanın özünü, öz milli varlığını keçmiş və sa-

Ömür kitabına poeziya yazılan şair Sabir Rüstəmxanlı

S.Rüstəmxanlı 1989-cu ildə Azərbaycanda ilk müstəqil və demokratik mətbuat nümunəsi olan "Azərbaycan" qəzetini təsis etmiş və iki il qəzetin baş redaktoru olmuşdur. Dünya Azərbaycanlılarının hüquqlarını qorumaq sahəsindəki fəaliyyəti, sülh, ədalət, insan haqları uğrunda yorulmaz mübarizəsi onu beynəlxalq aləmdə də yaxşı tanıtmışdır...

bağı ilə birlikdə dərk etməsindən doğan nikbinlikdir. Bu kitab şairin şair kimi yetkinləşdiyini xəbər verir. "Göy tanrı" romanında Azərbaycan və Şərqi Qafqaz tarixində böyük rol oynamış Oğuz xanın və qədim türklərin mənşəyi və keçdiyi yollardan, eləcə də təkəllüflərin mühüm mərhələsi olan Göy tanrı inan-

1976-1989-cu illər arasında işə "Yazıçı" nəşriyyatının baş redaktoru olmuş, yüzlərlə elmi, ədəbi tənqidi, publisistik yazı çap etmişdir. İlk kitabı 1970-ci ildə nəşr edilmişdir. O vaxtdan bəri Azərbaycanda, Türkiyədə, Rusiyada, İsveçdə 20-dən artıq şeir, nəsr, publisistika kitabları nəşr edilmişdir. Kitabları Azərbaycanın ədəbi ödüllərinə layiq görülmüş, onun adı bütün türk dünyasında və keçmiş Sovetlər Birliyində tanınmışdır. "Ömür kitabı" adlı əsəri Azərbaycanda xalqının milli və yurdsevərlik duyğularının oyanmasında ciddi rol oynamış, 1988-ci il milli azadlıq hərəkatının mənəvi təməllərindən biri olmuşdur. "Xəbər gözləyirəm", "Gəncə qapısı", "Sağ ol, ana dilim!", "Qan yaddaşı", "Zaman məndən keçir" və s. kimi şeir kitablarının, "Bütövlük", "Didərginlər", "Cavad xan", "Orxonla görüş" poemalarının, "Bu sənin xalqındır" publisistik yazılardan ibarət əsərin, "Atamın ruhu", "Xətai yurdu", "Göy tanrı", "Ölüm zirvəsi (Cavad xan)", "Difai fədailəri", "Sunnami" romanlarının müəllifidir. Əsərləri bir çox dünya xalqlarının dillərinə tərcümə olunub. 2005-ci ildə Xalq şairi fəxri adına layiq görülmüşdür. S. Rüstəmxanlı Azərbaycanın və türk dünyasının görkəmli fikir adamı,

tusiya Aktının təşəbbüskarlarından və onu Parlamentdə qəbul etdirən az saylı millət vəkiliyindən biridir.

S.Rüstəmxanlı 1989-cu ildə Azərbaycanda ilk müstəqil və demokratik mətbuat nümunəsi olan "Azərbaycan" qəzetini təsis etmiş və iki il qəzetin baş redaktoru olmuşdur. Dünya Azərbaycanlılarının hüquqlarını qorumaq sahəsindəki fəaliyyəti, sülh, ədalət, insan haqları uğrunda yorulmaz mübarizəsi onu beynəlxalq aləmdə də yaxşı tanıtmışdır. Şairin Azərbaycanda iyirmi, Türkiyədə, Rusiyada, İranda, Özbəkistanda, İsveçdə isə, üst-üstə, on beşdən artıq kitabı nəşr edilmişdir. 2005-ci ildə ona Azərbaycanın Xalq şairi adı verilmişdir... Polşa Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi mədəniyyət sahəsindəki xidmətlərinə görə onu "Sənətkarə şöhrət" medalı ilə təltif etmişdir...

Əsl şair addımından, birçə baxışından da aydın tanınır. Ədəbiyyata "Tanımaq istəsən" (Gənclik,1970), "Sevgim, sevincim" (Gənclik,1974), "Xəbər gözləyirəm" (Gənclik,1979) kitabları ilə gəlmiş S.Rüstəmxanlı şairlik, vətəndaşlıq keyfiyyətləri daha çox "Gəncə qapısı" (Yazıçı,1981), "Sağ ol, ana dilim" (Gənclik, 1983), "Qan yaddaşı" (Yazıçı, 1986) şeir top-

cından danışılır. Həm mövzuna, həm də yazı tərzinə görə əsərin çağdaş ədəbiyyatımızda mühüm bir hadisə olduğuna inanırıq. Digər kitablar kimi S.Rüstəmxanlının "Seçilmiş əsərləri" şeir toplusu da öz oxucusunu yalnız yeni duyğular, yeni arzular, yeni fikirlər ilə deyil, həm də ən başlıcası qeyrətli silahlandırır. Bu şeirləri oxuyarkən klassik Azərbaycan ilə fəxr edirsən, bu üliyyətdə, bu bütövlüyə qarşı tuşlanmış nə varsa, hamısını yıxmaq, dağıtmaq uğrunda çarpışmalara atılırsan.

Kitabın içərisində yer alan hər şeir diqqətəlayiqdir. Kitabxanacı onlardan bir neçəsini, məsələn, "Tanımaq istəsən" şeirini təhlil etməyə başlayır. Ocaq, torpaq duyğusu qərribə duyğudu. Hər kəs öz üzünə öyrəşdiyi ata-anasına bağlandığı kimi bir parça torpağa da bağlanır. Və orda dünyanın heç bir yerində tapmadığı rahatlıq, xoşbəxtlik tapır. Yaşamaq burada nuş olur, ölmək burada asanlaşır. Dünyanın bütün əzabları, qorxuları əcdadların ruhlarına qovuşmaq adlanan və sözlə ifadə oluna bilməyən sirlə sevincə üz-üzə gələndə vahiməsini itirir; insan ölümə ayrılıqdan çox görüşə gedən kimi gedir, tapdığının itirdiyindən böyüklüyünə inanır...

(ardı gələn sayımızda)

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur